

Landskap: SKÅNE Upptecknat av: Ernst Andersson
Härad: FROSTA Adress: _____
Socken: GÅRDSTÅNGA Berättat av: Lars Andersson
Uppteckningsår: 1929 Född år 1873 i V. Sallerup

Uppteckningen rör

När man fångade Bäckahästen 1.

Den vitklädda varelsen vid Bäckan 6.

Lasse i Nöbbelöf 8.

Pigan som var mara 11.

Drängen som var rarulv 12.

En visa om "Karingapågen Pär" 13

Frieri 17

Landskap: Skåne LUNDS UNIVERSITETS FOLKMINNESARKIV Socken: Borlunda (nu Halmby)

Fullständigt namn: Lars Andersson

Född den 23 mars år 1873 på _____
(gård eller by)

i V. Sallerup, Skåne
(socken och landskap)

Yrke: Färrvarvare Bisyssla: _____

Bosatt å följande platser: _____
(socken, landskap, tid)

Nu Halmby 1908
Bor nu Ö. Gårdstunga nr 5, Flyinge
(gård eller by jämte postadress)

Faders namn: Anders Persson född _____

Moderns namn: _____ född _____

Sedan huru länge är släkten känd: a) fädernet? _____ b) modernet? _____

Närmare upplysningar om släkten: _____
(t. ex. inflyttning, yrken m. m.)

Sagesmannens barndom: _____
(el. upptecknarens) (sysselsättning, syskon)
skolgång _____

Läsning:

(böcker, tidningar m. m.)

Resor:

Har sagesmannen sina hägkomster efter vissa personer? Vilka?

(el. upptecknaren)

Deltagande i föreningslivet:

Förtroendeuppdrag:

Övriga upplysningar:

Död den

(år och dag)

Dessa uppgifter ha insänts av:

Ant. av

Erikst. Anderson

(namn och fullständig adress)

Skyminge

år *1930*

När man fångade bäckhästen.

Moors morfar var "hogärakar" vid Örtofta för Vårkebönderna. Han hette Uls Niklasson. Han köpte sin utställe: Borlunda. Han var en duktig karl sin utställe och skötte stället bra.

När man fångade bäck-
hästen

En gång var hästarna utsläppta på träden. En gammal korpral, som tjänte på stället, kom då ut och fick se att det gick en ut kast bland de andra nere vid bäcken. Själva hade de ingen ut häst. Drängen gick in och talade om det för lurs.

bonden. Husbonden sa' då: "Då e' de
bäckahästen; den ska' du försöka få
tag i, för den e' bra å ha." Hont
ska' di gå de? "Tyckte drängen på ställ-
ningen. "Jo", sa' husbonden, "du e' ju
soldat å e' inte räddor å di, du ska'
ta en stälgrima å försöka få på
han, så e' han inte farli'." Drängen
tog en tuss gräs och locka hästen till
sig och fick på stälgrimmarna. Hästen
gick sin snällt i arbetet, utan att varken
äta eller dricka. Så fort det var något,
om man skulle höra till möllan eller
så, så sa' man bara: "Få' bäckahästen,
han går ju så bra." - De fick till-
närat för än alla andra, varen efter
de fått bäckahästen

Hur man fångade bäckahästen

Men på hösten började korna att bli sjuka. Då
sa folket i byn: "Det är för bäckhästens
skuld." Då började de andra fundera på
att släppa korna. Och så en dag på Nils
Niklasson den korpralen, att han skulle
ta och le' ut hästen, där han hade
tagit korna och så ta grimmarna av
korna. Korpralen gjorde, som husbonden
hade sagt till honom, men han kom
aldrig tillbaka igen, utan man fann
honom död nere vid bäcken.

Den började olyckorna komma över
stället. En dag när Nils Niklasson
skulle rida över bäcken, stannade hästen.
Då hästen inte ville gå ur stället kal-
lade han på drängarna, för att de skulle
komma och le' hästen över bäcken.

Olyckorna

Da inte de heller kunde få hästen ur stället,
gick han av. Han hade precis hoppat av
hästen och sagt: "Vaffor vill du ente
gå?" då han föll ner död, som om han
häftats av "slaged".

Ena olycka hände, när morfar ^{var} ute
och körde och hästarna skenade och han
blev ihjälslagen vid Gryby (nära Eslöv)

När min mormor en gång skulle
gå efter mjölk, trillade hon och bröt
benet och dog sen på Lund lasarett.

Min morbror dog i kräfta.

Allt hade man det var för att
man hade fångat bäckhästen.

Den berättade man, att det förjät
läg en gås i "gusselrännan" (rännstena)
i stallen och plaskade. En gammal
gumma, som hette Katarina och som

Bäckhästen som går

'vändes' där mycket, brukade se den
fitt och när hon hört den plaska, sa'
hon: "Nu ligger gåsen där och plaskar
igen, nu blir de' snart dödsfall i
byn."

Jätr såg jag aldrig gåsen, men jag
hörde den ibland ligga och plaska om
nätterna. Kanske det var råttor, jag
hörde, men folk sa, att det var bäcke-
hästen, som onöndlat sig till en gås.

Den vitklädda varelsen vid bäcken

Vid Hans Læss på nr 9
(o. Särdsånga) hade spökerna särskilt sitt
sittkälle. Min släkt härstammar från Hans
Læss, och när den sen flyttade till Borlanda,
följde spökerna med dit.

En gammal mordtagskäring på nr 9
hade dåliga ögon, och därför brukade hon var
kväll tvätta dem med bäckvattnet. En
priga gick var kväll ner till bäcken för att
hämta vatten åt henne. När prigan en
kväll kom ner till bäcken såg där en
vitklädd varelse. Hon trodde att det
var "halkaren", som klättrade ut sig för
att skrämma henne, och därför sa hon:

Den vitklädda varelsen

vid bäcken

"Du ska inte tro, du kan skrämma mi;
kal." Men när hon såg i spegeln, som
hon hade hämtat vattnet i, såg hon, att
där gliste det av bara guldprängar.

Då förstod hon, att det inte stod riktigt till
och att det var ett spöke hon sett.

Hon gav sig till att skraka och skrek
ända tills hon kom hem. Hon blev
sen vansinnig och dog kort därefter.

Lasse i Nöbbelöv

Lasse i Nöbbelöv

Lasse i Nöbbelöv

(V. Sallerups son, Harejagers lid) Kunde mer än andra. Han var ägare till en svartkonstbok, som nu skall ligga närgrävd på hans plan.

Ägde svartkonstbok

En gång när Lasse var i kyrkan hade hans barn fått tag i svartkonstboken och börjat läsa. Skolan blev full av pysslingar. Men Lasse kände på sig att det var något galet på färde och gick hem från kyrkan och fruktade barnen för pysslingarna.

När barnen läste i hans svartkonstbok

En av Lassess näboar, Jon Håkans, kraftbinda tjävar som trodde inte på Lassess makt. "Han kan och mördare

inte göra mer än tralla sonärt av brödet, "sa' han.
För att pröva Lasses makt berättade han
sin vaktpojäs att klättra upp i Lasses
prästhärd och stjåla präron från honom.

När pojagen kommit upp i trädet och tagit
präron, var det möjligt för honom att komma
ner. Jag har själv talat med honom och han
sa', att han visste inte vad det betodde för, men
han kunde inte, hur gärna han än ville, kom-
ma ner. Under tiden, medan vaktpojagen
var borta, gick djuren in för Lasses
polan. Lasse kom ut och frågade pojagen,
varför han var i hans prästhärd. Pojagen
berättade, att det var hans husbonde som
berättat honom till det. Då sa' Lasse:
"Ja, gå nu ner och geia krogen, men
bry di' inte om att stjåla präron mer."
Nu först kunde pojagen gå ner från präron-

St.
Gårdslänge

Kerst Gustavson
1929

2508

trädet. Sen den dagen hade Jon Håkansson
bara olyckor.

10

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En gång kom en Zigenare Lasse
Lasses gård och mördade där sin hustru.
Lasse tvingade då zigenaren att stanna
på gården, tills länsmannen kom.
Antagligen hypnotiserade han honom.

Lasse levde, medan jag var poj,
och jag har flera gånger varit hos honom.

Pigan som var mera

Min mormor i Bor-

landa berättade, att hon hade en piga som
var mera. De satte och spann sen
en koall, mormor och tre pigor. Rätt
som det var kröp den ena pigan ur klä-
derna. Kläderna låg tomma på jorden,
men rocken fortsatte att gå. Om en
timma eller så kom hon tillbaka och
kröp i kläderna igen. Mormor frågade
henne då var hon varit. Hon svarade:
"Ja, ja! har varit i Romsle klint
och plockat en skomagare fly förbas-
kad."

Pigan som var mera

Drängen som var varulv

Drängen som var varulv

Vid Hans Lars' (Ö.

Gårdstunga n:r 9, Helmbys:s:n) lada angrep
varulven en gång en flicka, som var
'på det rätta', för det är ju sådana var-
ulven inte vill låta vara ofred. Där kom
en stor svart hund och för på henne.
Hon skrek och en dräng kom dit och
'la' hungen på smidan, så att han
sprang sin väg. När de sen kom in
fick där en dräng med kläder från
flickans klämnig i munnen.

En visa om "Karingapågen Per".

En visa om Karinga-
pågen Per.

Fa e så kened för min Per.
Han sir han vell ha gevär,
Han sir han vell ud i kried å lua.
Fa sir te min Per var kväll:
Ble nu hemma å va snäll,
Så ska du få ridda frad i min stua #.

I nå så qu de blet ja i,
Fa vell håller ud å kri,
Fa vell se, va te di andre di dua,
Fa ska kånypa för två,
Fa vell modigt gå på,
bara mor lägger frest i madpossen #.

A, min lilla, söde Per,
Du e bara en knävär,
Du kan så lätt få ett slar på din panna.
Får de feck ja, norr ja va lös,
Lir har ja vad skumalös.
De kan så lätt gå forr dej på samma visad #.

(Åtta dagar senare)

Aha, mor här ska de gau,
Ja har fött en plida på min tau,
Ja kan inte komma mä i ditte kried.
Well ni gau ä mejla te,
Så ja får lov ä hemma ble,
Så ska ja köra smus te jär i måren #

Ja, så ga de ska ja vesst,
Ja ska tacka han färssist
ä ja ska frangan om att du kan få ble hemma.

Å ja ska sien som de e,
 Du har fått ett hasavre,
 Så du kan inte komma må'i ditte kried #

(hos korpralen)

Li godda harr stopperal!
 Nu så kommer ja må fal,
 Ja skulle prauga, om min Per kan fö ble hemma.
 Får ja ska sien som de e,
 Han har fått ett hasavre,
 Så han kan inte komma må'i ditte kried #

A hut i hälsike din mör!
 Vet du inte vem jag är,
 Jag är korperal vid kronans regemente.
 Å hälsa karingafågeln Per:
 Om en timma är han här.
 Han ska rea gröt till våra soldater #.

Fäses koss, va de va nött
Han hade nära bled knött
För han har letta to omkring sin mule.
Men ingom ätta fjörä da,
Så ska Per va sammerdan,
Eller ska ni få spotta mej mitt i synen #.

(Visan har nedskrivits av sagomannen, var slasmy,
har även libellerats. Visan skall ha diktats efter
1809-års krig)

Frieri.

När det var bönder, som
 det var något med, som skulle ha glutton-
 na bortgifta, så skulle de alltid för
 ha bönnerran. För annars kunde det gå
 som för hin pågen, som skulle gå och
 fria. Han var lilla dum ~~och dum~~ och
 därför fråga' han sin mor, hur han skulle
 göra. "Jo, sa' hon, "du ska' först si: 'Go'da'
 i stuan, go'da' Kjersti' och sin ska' du
 snacka litta me' nå och höra di' så
 förstått för, om hon vill ha di'. Vill
 hon inte, så ska' du si: 'Du kan få
 bättre, du kan få pämmor, du kan
 ässe få gå där så där! Sin kan du

Frieri

köra." Pögen läste över läran på vägen,
och när han kom fram till gården där
han skulle fria, sa' han gusast, för
att han inte skulle glömma något.
"Gå'da' Kjersti! Vill du ha' mi? Du
kan få bättor, du kan få sämmor, du
kan ässe få gå darr så den."
Och han fick lösen, vet inte jag